

अध्यात्म ज्ञान एवं चिन्तन संस्था

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

17, सिविल लाइन्स, कमिश्नर ऑफिस के सामने, मुरादाबाद – 244001
मो0 9412241221

ब्रह्म ज्ञान विचार गोष्ठी –

.....2012

"श्रीमद् भगवद् गीता"
षोडश अध्याय

.....

निवेदक

डॉ0 यू0 के0 शाह
शाह नर्सिंग होम,
सिविल लाइन्स, मुरादाबाद
फोन नं0 9359716440

रविन्द्र नाथ कत्याल
अमर बसेरा,
सिविल लाइन्स, मुरादाबाद
फोन नं0 9837041945

सुधीर गुप्ता, एडवोकेट
17, सिविल लाइन्स,
मुरादाबाद
फोन नं0 9412241221

श्रीमद् भगवद् गीता

अध्याय – 16

“ ”

श्रीभगवान् उवाच—

अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।

दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ 1 ॥

अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः ससन्तिरपैशुनम् ।

दया भूते वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम् ॥ 2 ॥

तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।

भवन्ति संपदं दैवीमभिजातज्ञय भारत ॥ 3 ॥

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारु यमेव च ।

अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ संपदमासुरीम् ॥ 4 ॥

दैवी संपद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ॥

मा जुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥ 5 ॥

द्वौ भूतसर्गो लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।

दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ 6 ॥

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः ।

न शैचं नापि चाचारो न सत्यं ते जु विद्यते ॥ 7 ॥

असत्यमप्रति ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।

अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥ 8 ॥

एतां दृष्टिमव टभ्य न टात्मानोऽल्पबुद्धयः ।

प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥ 9 ॥

काममाश्रित्य दु पूरं दम्भमानमदान्विताः ।

मोहाद्गृहीत्वा असद्ग्राहान् प्रवर्तन्ते अशुचिव्रताः ॥ 10 ॥

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।

कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥ 11 ॥

आशापशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।

ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसन्धयान् ॥ 12 ॥

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।

इदमस्तीदमपि मे भवि यति पुनर्धनम् ॥ 13 ॥

असौ मया हतः त्रुर्हनि ये चापरानपि ।
ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी ॥ 14 ॥

आढयोऽभिजनवानस्मि कोऽन्योऽस्ति सदृशो मया ।
यक्ष्ये दास्यामि मोदि य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥ 15 ॥

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।
प्रसक्ताः कामभोगे ऽपतन्ति नरकेऽशुचौ ॥ 16 ॥

आत्मसंभाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः ।
यजन्तु नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥ 17 ॥

अहंकारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।
मामात्मपरदेहे ऽपु प्रद्वि त्तोऽभ्यसूयकाः ॥ 18 ॥

तानहं द्वि तः क्रूरान्संसारे ऽपु नराधमान् ।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरी वेव योनि ऽपु ॥ 19 ॥

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि ।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥ 20 ॥

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्त्रयं त्यजेत् ॥ 21 ॥

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥ 22 ॥

यः ास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।
न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥ 23 ॥

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।
ज्ञात्वा ास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥ 24 ॥